משניות מבוארות

מסֶכֶת מִכּוֹת פרק א

ב' ניסן

בַּמִּכּוֹת, שֶׁאֵין כָּל אֶחָד מִקְבָּל שְׁלִישׁ מִן הַמִּכּוֹת, אֶלָּא כָּל אֶחָד לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אִם הַשְּׁנַיִם יְזוּמוּ כָּל אֶחָד רָצָה לְהַלְקוֹתוֹ אַרְבָּעִים, וּמִמּוֹן מְעֻכָּרָב קַיְּשִׁינָן כָּל אֶחָד מֵהֶם שְׁלִישׁ, הֲרֵי קִבֵּל כָּל מָה שֶׁרָצוּ לְהַסְפִּידוֹ, אֲבָל מִכּוֹת לֹא מְעַכְּבִי. **הָעִדִּיתוּ שֶׁהוּא חַיָּב לְחַבְּרוֹ בֵּינַיִם. אֲבָל אִם הָעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּב מַלְקוֹת אַרְבָּעִים, וּמִמּוֹן וּזוּמִמִּין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לוֹקֶה אַרְבָּעִים.**

ד) אין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין עַד שֶׁיְּזוֹמוּ אֶת עַצְמָן, הָיוּ לְחַבְּרוֹ בְּגִיפּוֹן שֶׁל עֵדוּת, דִּכְתִיב (דברים יט, יח) "וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הֵעִד שֶׁקֶר עָנָה", עַד שֶׁתִּשְׁבָּר בְּשֶׁל עֵדוּת, **כֵּיצַד? אָמְרוּ הָעֵדִים מְעִידִין אֶת בֵּאישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, אָמְרוּ לוֹ הַזְּמִימִין הֵאִיךְ אַתֶּם מְעִידִין שֶׁהָרַגוּ שֶׁהָרַג נֶהֱרַג אֶת הַהוֹרֵג הָיָה עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בַּמָּקוֹם פְּלוֹנִי, אֵין אֵלּוּ זוֹמְמִין.** אֲבָל אָמְרוּ לָהֶם הָאִישׁ אֶת בֵּאישׁ מְעִידִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, כֵּיצַד? **ה** בָּאוּ אַחֵרִים וְהִזִּימוּם, בָּאוּ אַחֵרִים וְהִזִּימוּם, אֲפִילּוּ מֵאָה, כֻּלָּם יְחֻדָּגוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִסְטְסִית הִיא זוּ, וְאֵינָהּ נֶחֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה בִּלְבַד: **ו** אֵין הָעֵדִים זוֹמְמִין נֶהֱרָגִין, עַד שֶׁיְּגַמֵּר הַדִּיּוּן; שֶׁהֲרֵי הַדַּדְּוּקִין אוֹמְרִים, עַד שֶׁיֵּחָרֵג, שֶׁנֶּאֱמַר נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים, וְהַלֹּא כְּבָר נֶאֱמַר (דברים יט) וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו, וְהֲרֵי אֵינוֹ קַיָּם. וְאִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, יָכוֹל מִשָּׁעָה שֶׁקִּבְּלוּ עֵדוּתוֹ יֵהָרֵגוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר, נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, הָא אֵינוֹ נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּגַמֵּר הַדִּיּוּן: **ז** עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת (שם יז), אִם מִתְקַיְּמוּת הָעֵדוּת בִּשְׁנַיִם, לָמָּה פֹּרֶט הַכָּתוּב בִּשְׁלֹשָׁה, אֶלָּא לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לִשְׁנַיִם, מָה שְׁלֹשָׁה מְזִימִין אֶת הַשְּׁנַיִם, אַף הַשְּׁנַיִם יְזוּמוּ אוֹמֵר, מָה שְׁנַיִם אֵינוֹ נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּזוּמוּ, אַף שְׁלֹשָׁה אֵינוֹ נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּזוּמוּ שְׁלָשְׁתָּן זוֹמְמִין. וּמִנַּיִן אֲפִילּוּ מֵאָה, תַּלְמוּד לוֹמַר, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא בָא הַשְּׁלִישִׁי אֶלָּא לְהַחְמִיר עָלָיו וְלַעֲשׂוֹת כְּיוֹצֵא בְּאֵלּוּ. וְאִם כֵּן עָנַשׁ הַכָּתוּב לַמְעַבְּדֵי לְעוּבְרֵי עֲבֵרָה כְּעוּבְרֵי עֲבֵרָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יְשֻׁלַּם שָׂכָר לַמְעַבְּדֵי לְעוּשֵׂי מִצְוָה כְּעוּשֵׂי מִצְוָה: **ח** מָה שְׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוּב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתוֹ בְּטֵלָה, אַף שְׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוּב אוֹ פְּסוּל, וְאִם כֵּן עָנַשׁ עֵדוּתוֹ בְּטֵלָה. מִנַּיִן שֶׁאֲפִילּוּ מֵאָה, תַּלְמוּד לוֹמַר, עֵדִים. בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, תִּתְקַיֵּם הָעֵדוּת בְּשֵׁנַיִם. רַבִּי אוֹמֵר, אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת. (וְאִימְּתַי), בְּזִמְּנוּ שֶׁהִתְרוּ בָהֶן, אֲבָל בְּזִמְּנוּ שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהֶן, מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אֵחַיִן שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ: **ט** הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מַחֲלוֹן זֶה, וְאֶחָד מִתְּרֵה בוֹ בְּאֶמְצַע, בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן שֶׁל שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת רוֹאִין אֶלָּא אֶת אֶלּוּ, הֲרֵי אֵלּוּ עֵדוּת אֶחָת, וְכֵיוָן שֶׁהַמִּתְרֶה רוֹאֶה אֶת שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת, שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת מִעְבָּרוֹת אֶלָּא אֶלּוּ, וְהֲרֵי אֵלּוּ עֵדוּת אֶחָת, וְאִינָם נִזּוֹמִין עַד שֶׁיְּזוֹמוּ כֻּלָּם. **וְאִם לֹא** שְׁאֵין מִקְצָתָן רוֹאִין אֶלָּא אֶת אֶלּוּ, הֲרֵי אֵלּוּ שְׁתֵּי עֵדוּיוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצְאוּ אַחַת מֵהֶן זוֹמֶמֶת, הוּא הָאָדָם שֶׁמְּעִידִין עָלָיו, נֶהֱרָג, דְּאַבְּפֵי אִיכָּא כַּת אַחַת שֶׁלֹּא הוּזְּמוּ, **וְהֵן,** הָעֵדִים שֶׁהוּזְּמוּ, נֶהֱרָגִין, וְהַשְּׁנַיִם פְּטוּרִין. הֲרֵי עָלָיו, אֲפִילּוּ הוּזְּמוּ כַּת שְׁנַיִם אַחַר שֶׁנֶּהֱרַג, פְּטוּרִין. שֶׁכֵּן שֶׁהוּזְּמוּ אַחַר שֶׁנֶּהֱרַג, וְאִמְּרוּן לְעִיל מִשְּׁנָה ו, הַרְגוּ אֵין נֶהֱרָגִין, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לְחֹקֶר אוֹתָם, וּפוֹסֵל עֵדוּתָם עַד שֶׁיּוֹדוּ שְׁנֵי עֵדִיו מִתְּרִין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יז, ז) **"עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים",** צָרִיךְ שֶׁיְּהֵיוּ כָּל הַדָּבָר עַל פִּי שְׁנֵי הָעֵדִים, בֵּין הָעֵדוּת וּבֵין הַהַתְרָאָה. **דָּבָר אַחֵר "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים" מִפִּי הַתִּרְגּוּמָן, סַנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת עֵדוּת מִפִּי הַתִּרְגּוּמָן,** וְצָרִיכִין סַנְהֶדְרִין לְהָבִין לְשׁוֹן הָעֵדִים כְּמוֹ לְשׁוֹן הַדַּיָּנִים. **וְכֵיוָן שֶׁהָעֵדִים מְעִידִין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, שֶׁמָּא תֹּאמַר שֶׁלֹּא הָיוּ מַלְיָצִין בֵּינֵיהֶם,** שֶׁמָּא יְחַיֵּיב הָעֵדִים תָּמִים לְהָרֵג, **לְפִי שֶׁהָעֵדִים מְעִידִין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת שֶׁדָּנִין דִּינֵי נְפָשׁוֹת וְקִנְסוֹת, וּנוֹהֲגִת בְּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, וְדַרְשׁ כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בֵּית דִּין בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יט, יז) **"לִבְלִבְלֹתָי שְׁמֹעַ אֶל הַכֹּהֵן הָעוֹמֵד וגו' אֹו אֶל הַשּׁוֹפֵט", בְּזִמְנוֹ שֶׁיֵּשׁ כֹּהֵן מְקֹרָב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ יֵשׁ שׁוֹפֵט שֶׁדָּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, וּבְזִמְנוֹ שֶׁאֵין כֹּהֵן אֵין שׁוֹפֵט. סַנְהֶדְרִין הַהוֹרֵגֶת אֶחָד בְּשָׁבוּעַ אַחַת לְשָׁבַע שָׁנִים, נִקְרֵאת חַבְּלָנִית, שֶׁעֲדַיִן לְהִיוֹת מְתוּנִים בְּדִין, וְחַיְּזִירוּ בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת לְזִכּוּת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, הַהוֹרֶגֶת אֶחָת לְשִׁבְעִים שָׁנָה. מַעֲשֶׂה בְּשָׁרֵי בְּרִיחָה אֶחָת לְשִׁבְעִים שָׁנָה הַדָּרֵךְ לְהָרֵג אֶחָד, אוֹ גַּם בְּאַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה נִקְרֵאת חַבְּלָנִית. רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים, אִלּוּ הָיִינוּ בְּסַנְהֶדְרִין לֹא הָיָה נֶהֱרָג אָדָם מְעוֹלָם. הָעֵדִים בְּדָבָר שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְהָשִׁיב שֶׁמָּא הֲרֵג אָדָם טְרֵפָה, וְגַם שֶׁמָּא בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה נָקֵב. וְאִף דְּלֹא חַיְשִׁינָן לָזֶה, מִכָּל מָקוֹם הָיָה מְרַבֶּה בְּדִרִישׁוֹת עַד שֶׁהָיוּ מְחַכְּשִׁים זֶה אֶת זֶה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הם הם הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן, הָיוּ מַרְבִּין שׁוֹפְכֵי דָּמִים בְּיִשְׂרָאֵל,** שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אֵין מְכַלִּין הָרְשָׁעִים הָרוֹצְחִים. הָעֵדִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁפֵךְ דָּם, שֶׁלֹּא יֵרְאוּ מִשְּׁנֵאָה דִּין.

פרק ב א) אלו הן הַגּוֹלִין לְעָרֵי מִקְלָט, הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ בְּשֵׁגֶגָה, כֵּיצַד הָיָה מַעֲגַל **בְּמַעֲגִילָה,** בְּאֶבֶן חֲלָקָה וְעֲגֻלָּה שֶׁמְּעַגְּלִין עַל גַּבֵּי הַסִּיד אוֹ הַטִּיט **שֶׁבַּעֲגִילָה כְּדֵי לְהַחֲלִישׁוֹת הַסִּדְרִין, וְנִפְלָה עֲגִילָה עָלָיו וְהָרְגָתוּ,** וְכֵן **הָיָה מְשַׁלֵּשׁ** מוֹרִיד **בְּחָבִית** מִן הַגַּג מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, **וְנִפְלָה חָבִית עָלָיו וְהָרְגָתוּ,** וְכֵן **הָיָה הַגָּג הָיָה מוּשָׁךְ בְּסֹלֶם וְנִפְלָה עָלָיו וְהָרְגָתוּ בְּגוּפוֹ, הֲרֵי הוּא גּוֹלֶה.** דְּכָל אֵלּוּ דֶּרֶךְ יְרִידָה הם. **אֲבָל אִם הָיָה מוּשָׁךְ בְּסֻלָּם וְנִפְלָה עָלָיו וְהָרְגָתוּ, אוֹ הָיָה הָיָה מוּשָׁךְ בְּמַטָּה לְמַעְלָה וְנִפְלָה עָלָיו וְהָרְגָתוּ,** אוֹ **הָיָה עוֹלֶה בְּסֹלֶם וְנִפְלָה עָלָיו וְהָרְגָתוּ, הֲרֵי הוּא הַכֹּלֵל כָּל שֶׁבְּדֶרֶךְ יְרִידָה אֵינוֹ גּוֹלֶה.** וְכָל אֵלּוּ דֶּרֶךְ עֲלִיָּה הם. **בְּחִבּוּט אֶבֶן בְּסֹלֶם הַמַּכָּה אֶת הַנֶּפֶשׁ וְנִפְלָה עָלָיו וְהָרְגָתוּ, הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה,** וְשֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ יְרִידָתוֹ הֲרָגוֹ **אֵינוֹ גּוֹלֶה,** כְּתִיב (במדבר לה, כב) **"וְנִפַּל עָלָיו", עַל שֶׁיְּהֵא דֶּרֶךְ נְפִילָה.** וּמַדְבְּרָנָן הַתָּנֵא "כֹּל", מִדַּבְּרָנָן אֲפִילּוּ יְרִידָה שֶׁהִיא צָרִיךְ עֲלִיָּה גּוֹלֶה. כְּגוֹן הָרוֹצֶה לְהָרִים הַגַּרְזֶן בְּכֹחַ וּבְשֵׁבִיל זֶה מִשְּׁפִיל לְהַכּוֹת בְּכֹחַ, אַף גּוּפוֹ וְשוּלְחָנָם כְּדֵי לְהָרִים בְּכֹחַ, כֵּיוָן שֶׁהֲרָג בְּהִשְׁפָּלָתוֹ אֵת הַגַּרְזֶן, הֲרֵי דֶּרֶךְ יְרִידָה, וְגוֹלֶה. **לְשִׁמְעוֹן הַבַּרְזֶל מִקָּטָן,** מִן בֵּית יַד שֶׁל בַּרְזֶל, **וְהָרַג, הֲרֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ גּוֹלֶה,** כְּתִיב (דברים יט, ה) "וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ", דְּכָל מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ וְלֹא כְּתִיב מִצָּעוּ. **וְחַכָּמִים אוֹמְרִים, גּוֹלֶה,** דְּסָבְרִי מִן הָעֵץ הֵינוּ מַעֲצוּ שֶׁהוּא תְּקִיעַ בּוֹ. **וְאִם הָיָה שֶׁמְּקַה תְּחִיכַת עֵץ מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ וְהָרַג, רַבִּי אוֹמֵר גּוֹלֶה, וְחַכָּמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ גּוֹלֶה.** לְחַכָּמִים מְשׁוּם **לְחַכָּמִים אֵינוֹ הַמִּתְבַּקֵּעַ הֲוֵי כֹּחַ כוּחוֹ,** דְּהָכָא הָעֵץ כָּפַל עַל יְדֵי שֶׁבָּקַע בּוֹ, וְעַל יְדֵי כֹּחַ כוּחוֹ אֵינוֹ גּוֹלֶה. וְרַבִּי סְבִירָא לֵיהּ דְּזֶה לָאו כֹּחַ כוּחוֹ הוּא. **ב) הַזּוֹרֵק אֶבֶן לְרְשׁוּת הָרַבִּים וְהָרַג בִּשְׁגֵגָה, הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה,** שֶׁהָיָה לוֹ לְחַשֵּׁב שֶׁמָּא עוֹבֵר אֶדֶם לְשָׁם. וְהָיוּ בְּאֵשׁוּבָם הַעֲשִׂירָה בְּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁהֶדְרֵךְ לְהִפּוֹת שָׁם בְּלֵילָה וְלֹא בְּיוֹם, וְזִמְּנִין דְּמִקְרֵי וְיָתִיב שָׁם בְּלֵילָה בְּיוֹם, וּמִשּׁוּם הָכִי גּוֹלֶה. דְּלֵאו אֵינוֹ פּוֹשֵׁעַ וְלֹא אֲנוּס הוּא. אֲבָל אִם זָרַק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁמְּצוּיִין שָׁם רַבִּים, אֵינוֹ גּוֹלֶה, דְּקָרוּב לְמַזִּיד הוּא. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אִם מִשְּׁיָצְאָתוּ הָאֶבֶן מִידוֹ הוֹצִיא הַלָּז אֶת רֹאשׁוֹ וְנִקְבְּלָה,** כְּתִיב (דברים יט, ה) "וּמָצָא אֶת רֵעֵהוּ", פְּרָט לְמַמְצֵא אֶת עַצְמוֹ. **וְאִם זָרַק אֶת הָאֶבֶן לְחַצּוֹתוֹ וְהָרַג אָדָם שֶׁהָיָה שָׁם, אִם יֵשׁ רְשׁוּת לְזָרֵק לְכָנֵס לְשָׁם שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּעַל הַחָצֵר רְשׁוּת, הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה. וְאִם לֹא, אֵינוֹ גּוֹלֶה. רְאוּבֵן שֶׁהוּא יָצָא אֶת רְאוּבֵן בְּיָרוֹ לְחָטֹב עֵצִים", מָה הַיָּרוֹ מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לְזָרֵק לְכָנֵס לְשָׁם, יָצָא חָצֵר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁאֵין רְשׁוּת לְזָרֵק לְכָנֵס לְשָׁם, אֶלָּא לְמַזִּיק. אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר, מִה חֻטְבָת עֵצִים רְשׁוּת, יָצָא הָאֵב הַמִּכֶּה אֶת בְּנוֹ, וְהָרֵב הָרוֹדֶה אֶת תַּלְמִידוֹ, וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין: **ג** הָאֵב גּוֹלֶה עַל יְדֵי שֶׁל יְדֵי הַבֵּן, וְהַבֵּן גּוֹלֶה עַל יְדֵי הָאֵב. הַכֹּל גּוֹלִין עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל גּוֹלִין עַל יְדֵיהֶן, חוּץ מֵעַל יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. וְגֵר תּוֹשָׁב אֵינוֹ גּוֹלֶה אֶלָּא עַל יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. הַסּוּמָא אֵינוֹ גּוֹלֶה, חֹטֵבְת עֵצִים מִצְוָה בְּפִנֵּי עַצְמָה. דָּנִם בְּעֵצִי סֹכָה וּמַעֲרֶכֶה אִם מִצְוָה חִטּוּב אֵינוֹ חוֹטֵב, שֶׁאִם הוּא רוֹצֶה הוּא חוֹטֵב עֵצִים, אַף עַל דְּבָר שֶׁהוּא רְשׁוּת הָיָה נִגְלֶה, יָצָא הָאֵב הַמִּכֶּה אֶת בְּנוֹ לְהִטּוֹתוֹ לְדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִצְוָה, וְהָרֵב הָרוֹדֶה אֶת תַּלְמִידוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִצְוָה: **וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין,** הַמְּכֻנֶּה בְּתוֹרַת "הַרְמֵנוּ" פְּרַשׁ שְׁלִיחַ בֵּית דִּין, שֶׁהֵכָּה בֵּית הַמִּנְדָּשׁ מַלְבֹּא לְבֵית דִּין. (הרא"ב פְּרַשׁ שֶׁהָיָה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁאֲמוּרוֹת שֶׁיְּהֵא לְקַבֵּל. **ג) הָאֵב גּוֹלֶה עַל יְדֵי הַבֵּן,** שֶׁהָרַג הָאֵב, דְּשֶׁלֹּא הִכָּהוּ לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה אוֹ מִנְּקֹר אוֹ אֲמָנוּת, אֵין מְלַמְּדוֹ אֲמָנוּת אַחֶרֶת שֶׁאִינוֹ צָרִיךְ לָהּ (רמב"ם). **וְהַבֵּן גּוֹלֶה עַל יְדֵי הָאֵב** שֶׁהָרַג אֶת הָאֵב. **הַכֹּל גּוֹלִין עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל** שֶׁנֶּהֱרַג, אֲפִילּוּ עֶבֶד כְּנַעֲנִי אוֹ כּוּתִי, **וְזִמְּנוּ** שֶׁהָיוּ כּוּתִים נִזּוֹמִים כְּיִשְׂרָאֵל. **וְיִשְׂרָאֵל גּוֹלִין עַל יְדֵיהֶן,** שֶׁנֶּהֱרָגוּ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל. **חוּץ מֵעַל יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב,** הֵינוּ נָכְרִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שְׁבַע מִצְוֹת, אִם הָרַג הַגֵּר תּוֹשָׁב לְיִשְׂרָאֵל בְּשוֹגֵג, נֶהֱרָג וְאֵינוֹ גּוֹלֶה, דָּבָר נֹחַ אֵין צָרִיךְ הַתְרָאָה אֶלָּא אֲחֵרָתוּת

מסֶכֶת מִכּוֹת פרק ב

ב' ניסן

בְּחִבּוּת מֵעֲלֶה מַיִם מִמַּטָּה לְמַעְלָה, **בְּחֻבֵּל וְנִפְסַק הַחֹבֵל וְנִפְלָה עָלָיו וְהָרְגָתוּ,** אוֹ **הָיָה עוֹלֶה בְּסֹלֶם וְנִפְלָה עָלָיו וְהָרְגָתוּ, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. זֶה הַכֹּלֵל כָּל שֶׁבְּדֶרֶךְ יְרִידָתוֹ** הָרֵג, הֲרֵי זֶה **גּוֹלֶה,** וְשֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ יְרִידָתוֹ הֲרָגוֹ **אֵינוֹ גּוֹלֶה,** כְּתִיב (במדבר לה, כב) **"וְנִפַּל עָלָיו",** עַל שֶׁיְּהֵא דֶּרֶךְ נְפִילָה. **מַרְבִּינָן אֲפִילּוּ יְרִידָה שֶׁהִיא צָרִיךְ עֲלִיָּה גּוֹלֶה.** כְּגוֹן הָרוֹצֶה לְהָרִים הַגַּרְזֶן בְּכֹחַ וּבְשֵׁבִיל זֶה מִשְּׁפִיל לְהַכּוֹת בְּכֹחַ, אַף גּוּפוֹ וְשוּלְחָנָם כְּדֵי לְהָרִים בְּכֹחַ, כֵּיוָן שֶׁהֲרָג בְּהִשְׁפָּלָתוֹ אֵת הַגַּרְזֶן, הֲרֵי דֶּרֶךְ יְרִידָה, וְגוֹלֶה. **לְשִׁמְעוֹן הַבַּרְזֶל מִקָּטָן,** מִן בֵּית יַד שֶׁל בַּרְזֶל, **וְהָרַג, הֲרֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ גּוֹלֶה,** כְּתִיב (דברים יט, ה) "וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ", וְאָמַר מַר בַּר מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עַד דְּבָרִי כָאן שְׁנַיִם עַד שֶׁיִּפְרֹק לָךְ הַכְּתוּב אֶחָד, **אַף שְׁלֹשָׁה עֵדִים שֶׁהוּזְּמוּ אֵינוֹ נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּהֵיוּ אֵלּוּ מֵאָה.** אַף שְׁלֹשָׁה תֹּאמַר הוֹאִיל וּבְלֹא הַשְּׁלִישִׁי הָיְתָה הָעֵדוּת מְתַקֶּמֶת לֹא יַעֲשוּ אֵין בְּדִין הַזִּמָּה, לְמַדֵּךְ הַכָּתוּב שֶׁאַף הוּא נִדּוֹן, **וְאִם כֵּן עָנַשׁ הַכָּתוּב לְנִטְפֵל לְעוּבְרֵי עֲבֵרָה כְּעוּבְרֵי עֲבֵרָה** שֶׁיְּהֵא דִּינָם כְּעוּבְרֵי עֲבֵרָה, **עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יְשֻׁלַּם שָׂכָר לַנִּטְפָּל לְעוּשֵׂי מִצְוָה.** תֹּאמַר מִדְּרָבָה, דִּכְתִיב (שמות כא, ז) "וּנְצַר בִּתּוֹ לְאֲמָתִי", וְכִבְרָיָנָא כְּתִיב (שם) "עַל שִׁלְשִׁים וְעַל רִבֵּעִים", הֲרֵי מִדָּה טוֹבָה לְמַדֵּנוּ מִמָּאוֹת. מִשְּׁנָה זֹאת סִיּוּם דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא בְּמִשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת **ח) מָה שְׁנַיִם אם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוּב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתוֹ בְּטֵלָה.** שֶׁהֲרֵי לֹא נִשְׁאַר אֶלָּא עֵד אֶחָד. **אַף שְׁלֹשָׁה אם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוּב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתוֹ בְּטֵלָה,** מִדְּכְתִיב (דברים יט, ה) "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים". **מִנַּיִן אֲפִילּוּ מֵאָה** שֶׁבָּאוּ לְהָעִיד מִן הַמִּקְרָא אֶחָד מֵהֶם קָרוּב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתוֹ בְּטֵלָה, **תַּלְמוּד לוֹמַר עֵדִים.** וְכֵיוָן דְּכָלָן הָווּ עֵדוּת אֶחָת, מִקְצָתָהּ בְּטֵלָה כֻּלָּהּ. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים** דְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוּב אוֹ פְּסוּל כָּל הָעֵדוּת בְּטֵלָה, **בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת,** דִּכְתִיב (במדבר לה, כה) "וְהִצִּילוּ הָעֵדָה", מְהַדְּרִינָן אֲהַדָּדֵי, **אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת,** תִּתְקַיֵּם הָעֵדוּת בְּשֵׁנַיִם. **רַבִּי אוֹמֵר אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת.** מִתְבַּטֵּל מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת, **בְּזִמְּנוּ שֶׁהִתְרוּ בָהֶן,** אֲבָל בְּזִמְּנוּ שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהֶן, **מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אֵחַיִן שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ.** אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, הָיָה מַעֲלֶה בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, אֲבָל אֵינוֹ מִתְבַּטֵּל מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת. **ט) הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מַחֲלוֹן זֶה, וְאֶחָד מִתְּרֵה בוֹ בְּאֶמְצַע, בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן שֶׁל שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת רוֹאִין אֶלָּא אֶת אֶלּוּ, הֲרֵי אֵלּוּ עֵדוּת אֶחָת,** וְכֵיוָן שֶׁהַמִּתְרֶה רוֹאֶה אֶת שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת, שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת מִעְבָּרוֹת אֶלָּא אֶלּוּ, וְהֲרֵי אֵלּוּ עֵדוּת אֶחָת, וְאִינָם נִזּוֹמִין עַד שֶׁיְּזוֹמוּ כֻּלָּם. **וְאִם לֹא** שְׁאֵין מִקְצָתָן רוֹאִין אֶלָּא אֶת אֶלּוּ, הֲרֵי אֵלּוּ שְׁתֵּי עֵדוּיוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצְאוּ אַחַת מֵהֶן זוֹמֶמֶת, הוּא הָאָדָם שֶׁמְּעִידִין עָלָיו, נֶהֱרָג, דְּאַבְּפֵי אִיכָּא כַּת אַחַת שֶׁלֹּא הוּזְּמוּ, **וְהֵן,** הָעֵדִים שֶׁהוּזְּמוּ, נֶהֱרָגִין, וְהַשְּׁנַיִם פְּטוּרִין. הֲרֵי עָלָיו, אֲפִילּוּ הוּזְּמוּ כַּת שְׁנַיִם אַחַר שֶׁנֶּהֱרַג, פְּטוּרִין. שֶׁכֵּן שֶׁהוּזְּמוּ אַחַר שֶׁנֶּהֱרַג, וְאִמְּרוּן לְעִיל מִשְּׁנָה ו, הַרְגוּ אֵין נֶהֱרָגִין, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לְחֹקֶר אוֹתָם, וּפוֹסֵל עֵדוּתָם עַד שֶׁיּוֹדוּ שְׁנֵי עֵדִיו מִתְּרִין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יז, ז) **"עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים",** צָרִיךְ שֶׁיְּהֵיוּ כָּל הַדָּבָר עַל פִּי שְׁנֵי הָעֵדִים, בֵּין הָעֵדוּת וּבֵין הַהַתְרָאָה. **דָּבָר אַחֵר "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים" מִפִּי הַתִּרְגּוּמָן, סַנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת עֵדוּת מִפִּי הַתִּרְגּוּמָן,** וְצָרִיכִין סַנְהֶדְרִין לְהָבִין לְשׁוֹן הָעֵדִים כְּמוֹ לְשׁוֹן הַדַּיָּנִים. **וְכֵיוָן שֶׁהָעֵדִים מְעִידִין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, שֶׁמָּא תֹּאמַר שֶׁלֹּא הָיוּ מַלְיָצִין בֵּינֵיהֶם,** שֶׁמָּא יְחַיֵּיב הָעֵדִים תָּמִים לְהָרֵג, **לְפִי שֶׁהָעֵדִים מְעִידִין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת שֶׁדָּנִין דִּינֵי נְפָשׁוֹת וְקִנְסוֹת, וּנוֹהֲגִת בְּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, וְדַרְשׁ כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בֵּית דִּין בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יט, יז) **"לִבְלִבְלֹתָי שְׁמֹעַ אֶל הַכֹּהֵן הָעוֹמֵד וגו' אֹו אֶל הַשּׁוֹפֵט", בְּזִמְנוֹ שֶׁיֵּשׁ כֹּהֵן מְקֹרָב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ יֵשׁ שׁוֹפֵט שֶׁדָּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, וּבְזִמְנוֹ שֶׁאֵין כֹּהֵן אֵין שׁוֹפֵט. סַנְהֶדְרִין הַהוֹרֶגֶת אֶחָד בְּשָׁבוּעַ אַחַת לְשָׁבַע שָׁנִים, נִקְרֵאת חַבְּלָנִית,** שֶׁעֲדַיִן לְהִיוֹת מְתוּנִים בְּדִין, וְחַיְּזִירוּ בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת לְזִכּוּת. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, הַהוֹרֶגֶת אֶחָת לְשִׁבְעִים שָׁנָה.** מַעֲשֶׂה בְּשָׁרֵי בְּרִיחָה אֶחָת לְשִׁבְעִים שָׁנָה הַדָּרֵךְ לְהָרֵג אֶחָד, אוֹ גַּם בְּאַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה נִקְרֵאת חַבְּלָנִית. **רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים, אִלּוּ הָיִינוּ בְּסַנְהֶדְרִין לֹא הָיָה נֶהֱרָג אָדָם מְעוֹלָם.** הָעֵדִים בְּדָבָר שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְהָשִׁיב שֶׁמָּא הֲרֵג אָדָם טְרֵפָה, וְגַם שֶׁמָּא בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה נָקֵ